

A szerzői kiadás borítóján Delacroix festménye látható

E kiadvány egy könyv és videó formátumú oktatóanyag a romantikus zongorastílusban elmélyülni vágyó és előadásukat egyre jobbá és szebbé tenni vágyó tanulók számára. Húsz Chopin kompozíció elemzése, másfél órányi koncertelőadásom és több mint 10 órányi tanítás adja ki a teljes tartalmat. A könyv fejezetenként egy művet mutat be: leírást, saját gondolataimat és érzéseimet, magyarázatot, valamint sok-sok zenei és zongoratechnikai tanácsot tartalmaz a darab gyorsabb és alaposabb megtanulásához, elsajátításához, a zeneszerző eredeti szándékainak megértéséhez, hogy ezek segítségével egyéni és élményt adó koncertképes előadás születhessen. Mindegyik fejezet végén két QR-kód található. Az érdeklődő e kódot a mobiltelefon szkennel alkalmazása révén pillanatok alatt megnyithatja, hogy a mobil képernyőjén rögtön megtekinthesse az adott kompozíció előadását, melyet én játszom. A második QR-kód beolvasása pedig azonnal behozza az oktatóvideót: ebben a húsz, majd' hatszáz perces zongoraórában a könyvben leírtaknál is részletesebben, de főleg szemléletesebben talál a tanuló forrást, útvalót és hathatós segítséget saját céljának eléréséhez, a minél szebb és sok örömet adó Chopin-interpretációhoz.

1.

Baráz Ádám zeneszerző ajánlója:

„Hegedűs Endre Forrás Chopinhez című könyve kitűnő ismertető és útmutató a nagy lengyel zeneszerző legnépszerűbb műveihez. Érdekes olvasmány lehet a muzsikusoknak, zeneértőknek, zenekedvelőknek egyaránt, hiszen nem csak a művek keletkezéstörténete és Chopin a művekhez kapcsolódó élethelyzete olvasható a 20 fejezetben, hanem a könyv szerzőjének egyéni megközelítése és véleménye, érzelmi és szakmai síkon boncolgatva és összefűzve a szálakat. Nem műelemzésekre kell gondolnunk, amikor belekezdünk egy-egy fejezetbe. Ez a 20 „tétel” annál sokkal több. Arról nem is beszélve, hogy ezt a könyvet nem csak olvashatjuk, hanem hallgathatjuk is, sőt mi több, még zongoraleckéket is vehetünk a művésztől. Mai szóval élve a könyv: Chopin 3 az egyben.”

2.

Szerzői előszó és köszönetnyilvánítás

Zongoraművész és tanár vagyok. Fő területem a romantika, legnagyobb példaképem Liszt Ferenc és Fryderyk Chopin. Művészetük tanulmányozása és előadása az egyik legnagyobb ajándék nekem az élettől. Sok tízezer óra gyakorlással, 3600 koncert-fellépéssel és több évtized tanítási tapasztalatával mögöttem most a kedves olvasó kezébe adom ezt a rendhagyó könyvet. Ebben 20 Chopin mű részletes elemzését, gondolataimat, minden a zenéről való tudásomat és lángoló lelkesedésemet szeretném átadni a zongorát tanulóknak. Azoknak, akik a művészi pályára készülnek, és azoknak is, akik csak a maguk gyönyörűségére szeretnék ezeket a csodálatos zenéket megszólaltatni. Korhatár nincs, ám a kompozíciók különböző nehézségi foka miatt szeretettel ajánlom ezt a könyvet, a hozzá tartozó koncerteken és stúdiókban felvett 2 és fél órányi zongoraelőadásaimmal és a 15 órányi tanítással együtt a már legalább 5 éve hangszerrel tanuló pianistáknak és a műkedvelő zongoristáknak. Az egyes műveket taglaló fejezetek mindegyike végén található két QR-kód. E jelekre rávezetve az okostelefon letölthető beolvasó (szkenner) applikációját, rögtön megnyithatják, nézhetik és hallgathatják a képernyőjükön a videókat. **Szeretném erősen hangsúlyozni, hogy a könyvben leírtak, a gondolataim és a művek megszólaltatásai is az én saját és személyes művészi attitűdömet, véleményemet és kipróbált tanácsaimat tükrözik.** Azonban igaz, hogy minden zenei és technikai kérdésre lehetséges többféle helyes és szép megoldás

és válasz. A zongora legnagyobb poétájának húsz mesterművével való ilyen újfajta és izgalmas találkozás legyen mindannyiunk nagy öröme és hasznára! Egy hasznos tanács: a hozzáférhető kották között akad néhány, ahol nincs ütemszámolás. Ezt mindenképpen végezzük el, mielőtt a műelemzésekbe belefogunk.

Hegedűs Endre

TARTALOM

Előszó

1. fejezet **b-moll noktürn, op. 9 No. 1**
2. fejezet **Esz-dúr noktürn, op. 9 No. 2**
3. fejezet **cisz-moll polonéz, op. 26**
4. fejezet **B-dúr mazurka, op. 7 No. 1**
5. fejezet **Asz-dúr mazurka, op. 59 No. 2**
6. fejezet **g-moll ballada, op. 23 á**
7. fejezet **cisz-moll „Fantaisie-impromptu”, op. posth.**
8. fejezet **h-moll keringő, op. 69 No. 2**
9. fejezet **c-moll „Forradalmi”-etűd, op. 10 No. 12**
10. fejezet **E-dúr etűd, op. 10 No. 3**
11. fejezet **cisz-moll keringő, op. 64 No. 2**
12. fejezet **Desz-dúr keringő, op. 64 No. 1**
13. fejezet **b-moll scherzo, op. 31**
14. fejezet **Fisz-dúr noktürn, op. 15 No. 2**
15. fejezet **Andante spianato és nagy polonéz, op. 22**
16. fejezet **Desz-dúr „Esőcsepp” - prelűd, op. 28 No. 15**
17. fejezet **h-moll szonáta, op. 58 IV. tétel**
18. fejezet **Asz-dúr keringő, op. 69 No. 1**
19. fejezet **c-moll prelűd, op. 28 No. 20**
20. fejezet **A-dúr polonéz, op. 40 No. 1**

Hegedűs Endre egyik korábbi Chopin-lemezének borítója

3.

A könyv 2. fejezete

Esz-dúr noktürn, op. 9 No. 2

Itt a videó tanításom Chopin Esz-dúr noktürnjéből:

<https://youtu.be/dzaMENz9J7k>

és egy feljátszás ugyanebből a műből:

<https://youtu.be/XEB8P4sFWH0>

Van-e világosan kifejthető és elmondható tartalma a Chopin-műveknek? Miközben milliók hallgatják, játsszák, élményt és erőt merítenek ezekből a válogatottan gyönyörű hangokból, kevesen vannak, akit a vágy hajt, hogy meg is fejtse e titkot. Érzésekről, lélek-rezdülésekről, vágyakról, fádalomról és örömről adnak hírt a mester alkotásai – ezek közt a számomra legfényesebben ragyogó gyémánt a szívet felüdítő és a drámaiságtól oly távol álló Esz-dúr noktürn. Talált egy gyönyörű dallamot a zenében és leírta háromszor egymás után? Mert egy hozzáfűzött új dallam mellett csak ez történik e noktürnben. Vagy éppen itt érhető tetten annak csodája, ahogyan egy művészi alkotás a zenében megszületik? Hiszen a társművészetek elnevezései közt egyet sem találni, ahol a művészeti ág szűken vett neve után a „-szerző” utótag volna. Ha pedig szerezte, akkor az a muzsika már előtte valahol létezett! Mintha az érzékeny lelke a zeneköltőnek meghallotta és csak egyszerűen leírta volna kottába. Míg a többi európai nyelv komponistát mond, aki hasonlóan a mérnökhöz, megszerkeszti, összeállítja a muzsikát, a magyar zeneszerzőről,

vagy zeneköltőről szól – így is utalva az emberi élet egyik legcsodálatosabb ajándékának, a zenének a transzcendentális eredetére. Aki kicsit ismeri a japán nyelvet, megdöbben, hogy legalább két tucat szó szinte pontosan ugyanúgy hangzik az ő nyelvükön, mint magyarul. Mind-mind ősi, nagyon egyszerű szavak, amit elődeink már évezredek óta használnak, például a só, a jó, mint a csuklik és a hattyú. A teljesség, az egész kifejezésére viszont a japánok a „zen” szót használják...

Négy segítő előadási utasítást is találunk a mű első ütemében: „andante” – kényelmes lépés-tempóban, „piano” – halkán, „espressivo” – kifejezően és „dolce” – édesen, lágyan. A dallam a felütés nyolcad után máris egy nagy szextett lép fel – mint egy jó tenor-ária teszi gyakran. Innen gyengéd énekléssel ereszkedik le a választott hangnem, az Esz-dúr alaphangjára. Picit emelt kézzel elindítjuk a jobb kéz munkáját, majd az 1. ütem egyén a hosszú hangot lefelé menő csuklóval, tehát süppedve, a billentyű legalsó helyzetébe érve az 5. ujjvégünket 1-2 millimétert behúзва megfogjuk a zongorát, s rátesszük picit még a karsúlyunkat is. Csak egy pillanatra, mert máris elveszük a karsúlyt és oldó mozdulatot teszünk a billentyűt még tartva jobbra oldalt és alulról felfelé. Ugyanezt fogjuk mindig kicsi mozgásokkal ismételni minden nyolcad értéknel hosszabb dallamhang esetében. A második ütem ugyanúgy kezdődik, de itt már a felugrás egy teljes oktávot tesz ki.

A bal kéz triolákba öntött gyönyörű harmóniákat játszik. Az első hang kivétel nélkül mindig a mély regiszterbe helyezett basszus, a biztos alap. Ezt magasról készülve indítsuk, s a kéz ujjai a megszólalás után rögtön felfelé kinyílnak, s a második játszani valót, a kettősfogást ujjvégeinkben már előre érezve érintjük, s követjük lágyan a billentyű útját lefelé, majd emelünk vissza. de máris közelről indítjuk a harmadik triola-tagot, a hármashangzatot. azonban a készüllet az újabb következő triola eljátszására megkívánja, hogy az akkord megszólalása után gyorsabb ujjvég-csukló emelés történjen, hogy a lent megszólalásra váró basszus hang billentyűjét kellő lendülettel találhassuk el. Ügyeljünk arra, hogy a lefelé irányuló mozgásunk mindig lassabb legyen, mint a megszólaltatás utáni fel- és tovarepülés kezeinkkel

A második ütemben az oktáv felugrást egy „Doppelschlag”, kis díszítés előzi meg a „Cé”-n. Itt azt javaslom, hogy értékénél korábban, nem sokkal a bal kéz második kettősfogás hangjai után máris indítsuk a légiesen könnyed kézzel lehelt apró hangokat, s a bal kéz harmadik triola-hangjait, az akkordot ügyesen tegyük e fioritúra közepére, valahol a harmadik hangja után közvetlenül. Az első

félperiódus lezárul szépséges kadenciával a 4. ütemben. A harmadik ütés előtt Chopin váratlanul és meglepő módon előzmény nélküli „fortét” ír ki. Ez túl váratlannak tetszett a lengyel Chopin-összkiadás közreadóinak, s így az én „Paderewski” - kottámban zárójelben oda tettek egy kis „crescendo” széttartó vonalpárt, hogy ezt a 4. ütem felét erősítve vigyük fel a záró „fortéra”. Én is így játszom, de nem túl nagy hangzással.

Az 5. ütemtől újra indul kicsi, de oly szépséges variációkkal a téma. A második ütésre eső tizenhatod csoport harmadik tagja fölött egy trilla van. Ezt a romantikus kivitelezési mód szerint úgy játsszuk, hogy az utolsó trillahang essen egybe a bal kéz triola második kettősfogás-hangjaival. Ugyanígy kell eljárni ennek az ütemnek az utolsó hang-bokrának az „Esz” hangja fölötti trilla megszólaltatásakor. A 6. ütemelső fele csupa mozgás. Az első dallamhang még az előző ütem lezárása – adja tudunkra az ív. Az utána sorjázó 16-dokat játsszuk pároskötés relációban: vagyis az első tag legyen picit súlyosabb, csukló 1-2 mm-t lefelé megy segítő a szép hangot, a második tag legyen hangsúlytalan és rövid. Csak a második és harmadik tizenhatod nincs jelölve pároskötés ívvel, de miután a zene ugyanazt mondja nekem, mint a többi felfelé igyekvő hang-pár, ezért én vállalom, hogy ezt is pároskötésként adom elő. Érdekes kiemelni a bal kéz 1. ujjai által játszandó triolák harmadik hangjait, az „É”-t és a rákövetkező magas „Bé”-t. Fűszeres, szép hangzás jöhet így létre. Az ütem utolsó dallam-hangján én mini-fermátát tartok, itt, mivel először halljuk még csak szinte észrevehetetlenül picit, majd később, mikor még kétszer fogjuk ugyanazt játszani, egyre nagyobb megállást szeretek.

A 7. ütem trilláját főhangról indítom, esetleg meg is lehet hosszítani egy parányit ezt az „F” hangot, majd sűrű, „csalogánydal-szerű” trillával vigyük tovább a melódiát. a 8. ütem első trioláját szedjük szét: játsszuk egyesével, ne egybe frazeálva, lassabban és elbájolóan. Ugyanebben a témát lezáró ütemben a bal kéz második triolájának utolsó kettősfogásának felső hangját kissé emeljük ki. Ezzel még megszépítjük az egyébként is nagyon különlegesen felrakott kadenciát. Ugyanebben az ütemben elindul a második főrész, mely 4 ütemével annyi, de annyi részlet-szépséget ajándékoz nekünk. Az új kezdő hangnem a domináns B-dúr lesz, de csak egy fél ütem terjedelemben, máris a B-dúr dominánsára, az F-dúrra száll le a boldogságról éneklő „kék madár”. A 10. ütem elején „poco ritenuto”-t találunk, ismét érdemes a szétszedést használni, már csak a kötőívvel együtt felrakott „staccato” jelek miatt is, amik így a három nyolcadot kissé lelustuló „portato” hangokká kreálják, majd a második ütésre eső bal kéz triola első hangját érdemes jól meghallgatni, zengessük picit

megállással, mielőtt tovább megyünk. Ugyanezen ütem második felére én már nem vonatkoztatom a lassítást, megyek tempóban tovább.

A 10. ütem „subito”, vagyis rögtön, hirtelen „fortéja” valóban megérdemli, hogy kiemeljük, hiszen egyetlen merész ugrással éri el a dallami csúcspontot a zene, mely egyben a feszültség egyetlen ütem-kezdő triolányi idejét adja. Vagyis itt mindjárt kulminál: tetőzik az izgalom, s innen mindjárt egy másfél ütemnyi hang-varázslat indul: a dallam végtelenül megkapó és gyengéd, melyet kiemelnek a legválogatottabb gyönyörű harmóniák. Ezek füzére különösen a 12. ütem második felében igazi tárháza a kromatika kincseinek. Ezért valóban le kell lassítani, hogy kiélvezhessük ezt a zenei csemegét.

A 13. ütemtől új kezdés, a főtéma jön csak két jelentősebb variációval. Az első mindjárt ezen ütem első felében jut füleinkhez, míg a vízesés-szerű hang-lecsorgás a 16. ütemben ad elomló, finoman cizellált kromatikus-diatonikus lépésekkel bőven dúsított hangzást és igazi esztétikai élményt. a 18. ütemben a téma-variáns kvartola hangjait érdemes jó alaposan lelassítva játszani, ám a második triola fölötti dallam-részt még erősebben, a túlzásig véve lelassítani, szinte megállítani: ez a rácsodálkozás pillanata. Még lehalkítani is jó gondolat, maga Chopin is elcsodálkozhatott ezen a helyen. Mikor a két zongoraversenyét komponálta nagy sietséggel, lángoló lelkesedéssel 17-18 évesen, ő maga írta naplójába: honnan ez a sok szép dallam, mely lelkembe jön, honnan ez az inspiráció? A 18. ütem végén van egy kis erősítés-jel, mely rávezet bennünket a szakasz-záró dallam „fortéjára”. A 19. ütemben is van egy halkító jel, amit én is betartok, ám a 20. ütem második felének akkord-zsongását már ismét „fortéra” veszem és rásietek az újabb, immár második téma-visszatérésre.

A 24. ütem megint egy ritmikai játék, vagy éppen mágia. A dallam egy kicsi sikkantással fölugrik azonnal egy decimával magasabbra, a három vonalas „Dé” hangra, s ezt is „staccatissimo”-ra veszem, majd várok a tovább haladással. Csakúgy, mint a frázisvonal utolsó hangján, az „Asz”-on, mely fölé „spiccato”-éket írt Chopin. Ezen túljutva a dallam megint váratlanul nagyot ugrik: nagy szeptim lefelé az egy vonalas „A” hangra. Ezt is nagyon kicsit megvárom, majd lendületesen játszom el a másodiktól a hetedikig jövő harmincketted hang-csokrot. A végső három rövid hangot viszont lelassítom, befejezendő az elhangzott témát. A záró „Esz” félkottát akcentussal játszom, úgy, ahogyan az a kottában van. szépen szól, pedig általában a lezárás a lírai muzsikában hangsúlytalan. Ám egy géniusz mindent megtehet...

Az utolsó nagy egység a 25. ütemtől tart a mű befejezéséig. A tonika itt az „Esz-dúr lenne”, de Chopin itt a szubdomináns moll változatával hoz nem is annyira borongós, mint csodálkozó hangulatot. Új a dallam is, az első teljes ütem el is mondja, s rögtön ismétli is variáltan. Jön egy „Doppelschlag” a harmadik triolának a harmadik tagjával egyidőben, ezt kezdjük az ütéssel egyidőben, vagy a legelső, „Dé” hangját hozhatjuk korábban is. Ismét következik egy nem várt oktáv felugrás, könnyed lecsorgással a diatónia szabályai szerint. Itt a szerző tempó-szabadságot ad nekünk a „rubato” jelzésével. Szükséges is, mert itt úgy megyünk egyik hangról és harmóniáról a másikra, mint tette ezt „Alice Csodaországban”. A 27. ütem harmadik ütéseire eső második triola kíséret-hanggal egyidőbe írott trillát én főhangról kezdem, elég lassú, majd hogyanem a dallamhangokkal egyenlő súlyú és fontosságú helyként, majd még lassítok, s jön egy olyan balett táncos feleugrása, aki dacol a gravitációval, fent marad, majd lassított felvétel módjára száll vissza a földre. A 28. ütem első hangját akcentussal játszom, hisz a basszusban „Bé” hang van, míg ott fent, a valószínűtlen magasságban meg „Cesz” – követi ezt az újabb rácsodálkozást egy pár kromatikus, majd diatonikus leszállás, vissza immár az „Esz-dúr” tonikára. Az eddig elhangzott új 4 ütemes egységet egy második 4 ütem követi a 29. ütemtől: az érzelmek hirtelen tolulnak fel, repülés föl az égig, „con forza” – erővel biztat Chopin e helyütt, s vele szállunk diadalmasan, teli torokból énekelve a megtalált boldogságról. Szerelmeseknek való szerelmes szívből fakadt mestermű e darab.

A 32. ütem kezdete is egy nagy és kihangsúlyozandó disszonancia: dallam-hang „Cesz” a „Bé” basszus fölött 4 oktávval! Oldás is jön a tört „B-dúr” négyeshangzat meghallgatása után – de itt bizony „csillagpor” hullik az égből: nagyon halk és gyors 16-odok garmada van játszani való, négyes csoportokban összesen 52 darab. Be kell osztani, még pedig három gerendával összekötött négyes csoport legyen egy egység. Először gyakoroljuk úgy, ahogy az ilyen figurációnál kötelező, vagyis a csukló az első tizenhatodnál picit rogyaszt, míg a többi három alatt visszatér alaphelyzetébe. E mozgás nem kell, hogy több legyen 2-3 milliméternél. Ha ez már jól megy, váltsunk a hármas egység hasonló elven alapuló mozgás-koordinációjára. Tehát az első négy tizenhatod egységet lefelé induló csuklóval, míg a másik két egységet föl-föl adjuk elő. Nem maradunk fent, elkezdődik a lelépkedés, súlytalanul, mintegy „deliriumban” nagyon-nagyon lassan, csak lehelve a hangokat. Megállt az idő, marad velünk az időtlen Szépség. „diminuendo”, „rallentando” és „smorzando” szavak jelzik, hogy itt mintha az örökkévalóság időtlenségéről lebbent volna fel egy pillanatra a

függöny... A lelassítás legnagyobb fokát a 32. ütem végén lévő négy nyolcadhangnál érem el. mind hosszú-hosszú fermátás, külön és karból játszott harangkongás hang legyen. Ez az egyetlen ütem altarthat akár majd' egy teljes percig is. Az utolsó előtti ütem „a tempo” indul. Nekem az óraütéseket jelzi a bal kéz hüvelykujjával megkongatandó kis „Bé” hangok négy ütése. Csak ennek az ütemnek az eleje van tempóban, majd ez is lelassul, elcsendesedik, s az utolsó ütem három tonikai „Esz-dúr” akkordja a végső békét hirdeti szelíden. E darabot legalább 500 alkalommal játszottam nyilvános koncertjeimen, igen sokszor ráadásként, mint az utolsó, jó éjt kívánó zenét. Megunhatatlan muzsika; szelíd jóságával, mosolyával erőt ad mindenkinek, akinek van füle a hallásra...

Hegedűs Endre egyik HUNGAROTON felvételének borítója

A könyv megrendelhető a
www. hegedusendre.hu
oldalon e-mailben
vagy a
+36 30 400 6722
telefonszámon
Az ára: 2 990 Ft

Függelék:

**HEGEDŰS ENDRE KÖZELMÚLTBELI CHOPIN
HANGVERSENYEINEK FILMJEI**

2020. november 16.

Chopin szólóest, a Zeneakadémia nagyterme helyett a művész otthonából élő online streaming adásban közvetítve:

<https://www.youtube.co> (2:11:56)

„Tiszta volt, mint egy könnycsepp”: Négy prelúd az op. 28-as sorozatból: Asz-dúr No. 17, Desz-dúr „Esőcsepp” No.15, A-dúr No. 7 és c-moll, No. 20, Három keringő: Asz-dúr, op. 69 No. 1, h-moll, op.69 No.2 és Gesz-dúr, op.70 No.1, cisz-moll scherzo, op.39, f-moll ballada, op.52 – szünet – Fantaisie-impromptu, op.posth. , b-moll scherzo, op.31, h-moll szonáta, op.58

2020. november 22.

Ifjúsági hangverseny a XXII. kerületi tanulóknak és tanáraiknak:

https://www.youtube.com/watch?v=pvJgtjAoIKw&ab_channel=EndreHegedus

(1:04:17)

Mozart: Török induló; Beethoven: Für Elise; Chopin művek: Esz-dúr noktürn, h-moll és Gesz-dúr keringő, Esőcsepp- és A-dúr prelúd, E-dúr etűd.

Közreműködik: Hegedűs Katalin (zongora)